

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»**

Кафедра політичних наук і права

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з
навчальної дисципліни
«БЕЗПЕКОВІ СТУДІЇ»**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 052 «Політологія».

ОПП «Політологія»

Укладач: доктор політичних наук,
професор, професор кафедри політичних
наук і права Гедікова Н. П.

УДК : 351.746.1(075.8)

ББК 66

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 9 від 22.01.2026 року)*

Рецензенти:

Узун Ю. В., доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Наумкіна С. М., доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Гедікова Н. П. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Безпекові студії» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» (ОПП Політологія). Одеса : Вид-во «Університет Ушинського». 2026. 57 с. (2,6 д.а.)

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Безпекові студії» містять навчально-тематичний план практичних занять, завдання до практичних занять, питання для обговорювання, закріплення й перевірки знань здобувачів, питання та завдання для самостійного опрацювання певної частини курсу, творчо-аналітичні завдання, приблизну тематику індивідуальних навчально-дослідних завдань та методичні рекомендації щодо їх виконання, тестові завдання, питання до заліку, а також систему оцінювання щодо форм поточного та підсумкового контролю з поясненнями, список рекомендованих джерел інформації.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	10
РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ	14
Змістовий модуль I. Теоретичні засади національної і міжнародної безпеки.	14
<i>Тема 1. Понятійно-категоріальний апарат та концептуальні підходи до розуміння сутності безпеки.</i>	14
Практичне заняття 1.	14
<i>Тема 2. Національна та міжнародна безпека: концептуальні засади.</i>	15
Практичне заняття 2.	15
Практичне заняття 3.	16
<i>Тема 3. Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека.</i>	16
Практичне заняття 4.	16
Практичне заняття 5.	17
<i>Тема 4. Міжнародні організації, співпраця в галузі безпеки.</i>	18
Практичне заняття 6.	18
Змістовий модуль II. Управління національною безпекою в Україні.	19
<i>Тема 5. Державна політика забезпечення національної безпеки України.</i>	19
Практичне заняття 7.	19
Практичне заняття 8.	20
<i>Тема 6. Правові аспекти забезпечення національної безпеки України.</i>	20
Практичне заняття 9.	20
<i>Тема 7. Система забезпечення національної безпеки в Україні.</i>	21
Практичне заняття 10.	21
<i>Тема 8. Публічне управління у сфері національної безпеки України. Громадянське суспільство як суб'єкт забезпечення національної безпеки України.</i>	22
Практичне заняття 11.	22
Практичне заняття 12.	23
Змістовий модуль III. Основні функціональні сфери національної	

безпеки України.	24
<i>Тема 9. Політична безпека держави.</i>	24
Практичне заняття 13.	24
<i>Тема 10. Економічна безпека держави.</i>	24
Практичне заняття 14.	24
<i>Тема 11. Воєнна безпека держави.</i>	25
Практичне заняття 15.	25
<i>Тема 12. Соціальна безпека держави.</i>	26
Практичне заняття 16.	26
<i>Тема 13. Екологічна безпека держави.</i>	26
Практичне заняття 17.	26
<i>Тема 14. Науково-технологічна безпека держави.</i>	27
Практичне заняття 18.	27
<i>Тема 15. Інформаційна і кібербезпека держави.</i>	28
Практичне заняття 19.	28
Практичне заняття 20.	29
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ	30
РОЗДІЛ 4. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	35
РОЗДІЛ 5. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ	43
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	54

ПЕРЕДМОВА

Сучасні соціально-політичні процеси і тенденції розвитку бакалаврських програм напряму «Політологія» актуалізують потребу підготовки майбутніх фахівців, які володіють професійними компетентностями достатніми для ефективного виконання професійних обов'язків в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, громадських організаціях, партіях та інших установах і організаціях політологічного спрямування, що забезпечують здатність ідентифікувати та розв'язувати складні задачі і практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, із застосуванням теорій і методів політичної науки.

Навчальна дисципліна «Безпекові студії» входить до складу дисциплін обов'язкової частини професійного циклу підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 052 «Політологія».

Мета вивчення дисципліни «Безпекові студії»: формування теоретичних знань та практичних навичок, необхідних для розуміння і аналізу сучасного стану та забезпечення національної і міжнародної безпеки, здатності критично оцінювати сучасні загрози і виклики безпеці на національному, регіональному та глобальному рівнях, аналізувати і оцінювати основи політики національної безпеки України та організаційно-правові засади щодо її реалізації крізь призму її ключових функціональних сфер, а також розробляти комплексні рішення для вирішення проблем в сфері національної безпеки.

Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Безпекові студії» здобувачі мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін: «Історія політичної думки України», «Громадянська освіта», «Базова загальновійськова підготовка».

Дозвіл на використання ІІІ: здобувачам вищої освіти дозволено використання генеративних інструментів штучного інтелекту (ІІІ) для виконання письмових робіт, наукових досліджень та інших завдань. Однак робота повинна містити оригінальні висновки, аналіз та критичне осмислення.

Можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Мета: ця можливість надається для сприяння індивідуальним освітнім траєкторіям, визнання попереднього досвіду та досягнень здобувачів, а також для оптимізації їхнього навчального навантаження.

Очікувані програмні результати навчання.

ПРН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

ПРН03. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.

ПРН06. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності.

ПРН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

ПРН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

ПРН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

ПРН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

ПРН17. Проявляти громадянську свідомість, соціально-політичну активність та брати участь у житті громадянського суспільства, аналітично мислити, критично розуміти світ.

ПРН19. Професійно виконувати політико-організаційні, дорадчі та консультаційні функції на регіональному, національному та міжнародному ринках праці.

ПРН21. Вміти ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Очікувані результати навчання дисципліни:

знати:

- понятійно-категоріальний апарат навчальної дисципліни;
- концептуальні підходи до розуміння сутності безпеки;
- концептуальні засади національної і міжнародної безпеки;
- види загроз і викликів національним і міжнародним інтересам та безпеці;
- об'єкти та суб'єкти національної і міжнародної безпеки;
- політику держави у сфері національної безпеки України, її правові та організаційні засади;
- складові елементи системи забезпечення національної безпеки;
- стратегічні цілі і пріоритети державної політики забезпечення національної безпеки;
- національні інтереси в системі національної безпеки України;
- суб'єкти, об'єкти та систему публічного управління у сфері національної безпеки;
- компетенції, завдання і функції суб'єктів публічного управління у сфері національної безпеки;
- роль інститутів громадянського суспільства у формуванні та реалізації безпекової політики;
- основні напрями державної політики України з питань національної безпеки у функціональних сферах;
- ключові функціональні сфери національної безпеки України та механізми їх взаємодії;

уміти:

- аналізувати і оцінювати сучасний стан національної і міжнародної безпеки з позицій політології;

- критично оцінювати сучасні загрози і виклики безпеці на національному, регіональному та глобальному рівнях,
- визначати фактори і умови забезпечення національної і міжнародної безпеки;
- застосовувати комплексні та інтегральні критерії оцінювання національної безпеки;
- характеризувати процеси озброєння і роззброєння на національному і регіональному і глобальному рівні;
- визначати роль міжнародних організацій, характер їх взаємодії у здійсненні керівництва та реформування сфери безпеки;
- аналізувати державну політику забезпечення національної безпеки України;
- аналізувати зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на стан національної безпеки України;
- визначати національні інтереси і стратегічні національні пріоритети України в системі національної, регіональної та міжнародної безпеки;
- аналізувати зміст нормативних актів, що безпосередньо регламентують відносини, пов'язані з підтриманням національної безпеки України;
- оцінювати державну політику забезпечення національної безпеки України;
- аналізувати та оцінювати діяльність органів публічної влади та управління у сфері національної безпеки України з позицій політології;
- визначати напрямки взаємодії громадянського суспільства та держави в безпековій сфері;
- аналізувати і оцінювати організаційно-правові засади щодо реалізації політики національної безпеки України крізь призму її ключових функціональних сфер;
- розробляти комплексні рішення для вирішення проблем в сфері національної безпеки.

Здобувачі, які використовують ІІІ для допомоги у виконанні завдань, зобов'язані:

- у передмові зазначити факт використання ІІІ у роботі;
- пояснити як саме ІІІ допоміг у створенні тексту (генерація ідей, перевірка фактів, формулювання висновків);
- пояснити, які частини тексту були створені за допомогою ІІІ і в яких аспектах вносено власні корективи.

Процедура визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Перезарахуванню підлягають лише ті результати навчання (знання, вміння), які відповідають програмним результатам навчання або змісту навчальних тем дисципліни «Політика національної безпеки Європи та України».

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК07. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК08. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК06. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

СК12. Спроможність професійно виконувати політико-організаційні, дорадчі та консультаційні функції на регіональному, національному та міжнародному ринках праці.

СК13. Уміння проводити кваліфікований аналіз і давати оцінку прийнятим рішенням, постановам органів законодавчої, виконавчої влади, партійних і громадських організацій, їх лідерів.

Міждисциплінарні зв'язки: «Історія політичної думки України», «Громадянська освіта», «Державна політика», «Порівняльна політологія», «Партійні та виборчі студії», «Регіональні студії», «Медіаосвіта, гібридні та інформаційні війни», «Базова загальношкільська підготовка».

**ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ:**

– сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;

- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;
- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси;
- у випадках, коли здобувач освіти бездумно використовує контент ІІІ, не докладаючи зусиль для його аналізу, викладач не зараховує (оцінка 0) роботу, з дозволом повторного виконання завдання.

РОЗДІЛ 1.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому студенти під керівництвом викладача закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають умінь та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

Перелік тем практичних занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Усі форми проведення практичних занять передбачають дискусію зі сформульованих питань, з'ясування виділених термінів і понять, обговорення доповідей і виконаних практичних завдань. Основне завдання практичних занять – поглибити і закріпити знання, що одержані здобувачами на лекції та в процесі самостійної роботи над навчальною і науковою літературою, законодавчими актами, прищепити їм навички пошуку, узагальнення, критичного аналізу навчального матеріалу, тісніше пов'язувати теорію з практикою, уміння самостійно та творчо формулювати свої думки в усній формі, висувати і захищати свої погляди з питань, що розглядаються.

Теми практичних занять

№ теми	Тема заняття Форма заняття	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Семінар «Понятійно-категоріальний апарат та концептуальні підходи до розуміння сутності безпеки».	2	
2	Семінар «Національна та міжнародна безпека: концептуальні засади».	2	
2	Дискусія «Загрози і виклики національній та міжнародній безпеці. Фактори і умови її забезпечення».	2	
3	Круглий стіл «Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека».	2	
3	Круглий стіл «Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека».	2	
4	Дискусія «Міжнародні організації, співпраця в галузі безпеки».	2	
5	Семінар «Державна політика забезпечення національної безпеки України».	2	
5	Дискусія «Національні та національно-державні інтереси України».	2	
6	Семінар «Правові аспекти забезпечення національної безпеки України».	2	

7	Семінар «Система забезпечення національної безпеки в Україні».		
8	Семінар «Публічне управління у сфері національної безпеки України».	2	
8	Дискусія «Громадянське суспільство як суб'єкт забезпечення національної безпеки України».	2	
9	Дискусія «Політична безпека держави».	2	
10	Семінар «Економічна безпека держави».	2	
11	Дискусія «Воєнна безпека держави».	2	
12	Дискусія «Соціальна безпека держави».	2	
13	Семінар «Екологічна безпека держави».	2	
14	Семінар «Науково-технологічна безпека держави».	2	
15	Семінар «Інформаційна безпека держави».	2	
15	Дискусія «Кібербезпека держави».	2	
	Усього:	40	

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота здобувачів є однією з головних форм освітнього процесу. Глибоке розуміння питань багато в чому залежить саме від самостійної роботи. Самостійна робота здобувачів спрямована на те, щоб здобувач був не лише пасивним споживачем знань, але й активним їх творцем, котрий вміє сформулювати проблему, аналізувати шляхи її розв'язання, що передбачає орієнтацію на активні методи оволодіння знаннями, розвиток творчих здібностей, розвиток вмінь творчого застосування вже набутих знань. Тож, *мета* організації самостійної роботи здобувачів полягає у інтенсифікації вивчення матеріалу, стимулюванні здобувачів до опрацювання додаткових матеріалів з різних джерел, розвитку пізнавальних здібностей, творчої активності.

Самостійна робота здобувачів передбачає:

1. Опрацювання лекційного матеріалу.
2. Самостійне опрацювання окремих питань, що не розглядалися у лекційному курсі.
3. Роботу з науковою літературою та першоджерелами, підручниками та періодичною літературою.
4. Виконання теоретичних та творчо-аналітичних завдань до кожної з тем навчальної дисципліни.
5. Позааудиторну роботу – участь в обговореннях важливих та актуальних питань на науково-практичних конференціях, науково-практичних семінарах, круглих столах.
6. Підготовка до модульного контролю та заліку.
7. Консультації викладачів.

Кожен із зазначених видів потребує від здобувачів наполегливої самостійної праці. Насамперед, потрібно, щоб кожен здобувач у процесі

навчання дотримувався гігієни розумової праці. Викладач дисципліни на початку вивчення дисципліни проводить настановне заняття, особливо зі здобувачами, які оформили індивідуальний графік навчання.

Здійснюється самостійна робота безпосередньо через зміст і методи всіх видів навчальних занять. Самостійна робота здобувачів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від аудиторних навчальних занять час. Навчальний час, відведений для самостійної роботи здобувачів, регламентується робочим навчальним планом.

Завдання до самостійної роботи мають унеможливити механічне заучування здобувачами фактичного матеріалу або поверхове знайомство з явищами та процесами. Для отримання позитивної оцінки здобувач повинен не просто продемонструвати володіння певним обсягом знань, а й уміти розв'язувати певні елементи наукових проблем, аналізувати та систематизувати отримані дані, знаходити оригінальні рішення на підставі самостійно здобутої інформації, формулювати й відстоювати власну точку зору. Йдеться, передусім, про самостійне опрацювання навчальної, наукової та довідкової літератури. Рекомендованим елементом цієї роботи здобувачів є ведення записів (допускається й електронний варіант або презентація). Такий підхід сприяє кращому засвоєнню фактичного матеріалу, дає можливість зберегти його в зручному для використання вигляді. Рівень виконання здобувачем самостійної роботи враховується при виставленні підсумкової оцінки за змістовими модулями навчальної дисципліни.

Самостійна робота

№ теми	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
		денна	заочна	
1	Понятійно-категоріальний апарат та концептуальні підходи до розуміння сутності безпеки.	3		Індивідуальна, групова співбесіда, усне опитування, перевірка практичних завдань, завдань до самостійної роботи, залік
2	Національна та міжнародна безпека: концептуальні засади	4		
3	Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека.	4		
4	Міжнародні організації, співпраця в галузі безпеки.	3		
5	Державна політика забезпечення національної безпеки України.	4		
6	Правові аспекти забезпечення національної безпеки України.	3		
7	Система забезпечення національної безпеки в Україні.	3		
8	Публічне управління у сфері національної безпеки України. Громадянське суспільство	4		

	як суб'єкт забезпечення національної безпеки України.			
9	Політична безпека держави.	3		
10	Економічна безпека держави.	3		
11	Воєнна безпека держави.	3		
12	Соціальна безпека держави.	3		
13	Екологічна безпека держави.	3		
14	Науково-технологічна безпека держави.	3		
15	Інформаційна і кібербезпека держави.	4		
	Разом:	50		

РОЗДІЛ 2.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ І.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ І МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

ТЕМА 1. Понятійно-категоріальний апарат та концептуальні підходи до розуміння сутності безпеки.

Практичне заняття 1. Понятійно-категоріальний апарат та концептуальні підходи до розуміння сутності безпеки.

Форма проведення: семінар

Питання для обговорення:

1. У чому полягає природа феномену «небезпека», її об'єктивно-суб'єктивний характер, соціальний вимір,
2. Назвіть та охарактеризуйте джерела, форми прояву та види небезпек.
3. Розглянете підходи до оцінки стану суб'єкта небезпеки.
4. Визначте природу феномену «безпека».
5. Розглянете основні підходи до визначення поняття «безпека».
6. Визначте типологію, структуру, фактори та функціональне призначення безпеки.
7. Яким чином співвідносяться поняття «безпека», «стабільність», «сталий розвиток», «стратегічна стабільність», «стійкість», «згуртованість» та ін.
8. У чому полягає сутність і класифікаційні особливості понять «виклик», «ризик», «загроза», «дестабілізуючий фактор» та ін.
9. Здійсніть короткий екскурс щодо еволюції наукових досліджень безпекових питань від доби античності до сучасності.

Завдання для самостійної роботи

І. Питання для самостійного опрацювання.

1. Класифікація небезпек та загроз.
2. Безпека як соціальна система.

ІІ. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Розгляньте та порівняйте основні підходи до наукового дослідження сутності феномену «безпека». Сформулюйте власний висновок щодо переваг та обмежень кожного підходу.

Завдання 2. Сформулювати власне бачення, чому безпека є комплексною характеристикою соціальної системи і в яких ракурсах вона розглядається?

Результати доповісти на практичному занятті.

ТЕМА 2. Національна та міжнародна безпека: концептуальні засади.

Практичне заняття 2. Національна та міжнародна безпека: концептуальні засади.

Форма проведення: дискусія

Питання для обговорення:

1. Окресліть ієрархію понять глобальна, міжнародна, національна, регіональна, колективна, локальна безпека.
2. Розкрийте зміст поняття національна безпека та визначте її рівні, різновиди і основні сутнісні характеристики.
3. Визначте та проаналізуйте конституційно-правові засади національної безпеки держави (на прикладі країн світу з різними політичними режимами).
4. Охарактеризуйте систему національної безпеки та визначте яким чином вона пов'язана з системою національно-державних інтересів.
5. Надайте поняття та розкрийте сутність національних інтересів.
6. Класифікуйте та охарактеризуйте ієрархію національних інтересів.
7. З'ясуйте, у чому полягає суперечність інтересів та проблема їх узгодження в національній, регіональній і локальній безпеці.
8. Розкрийте зміст поняття міжнародна безпека та визначте її види, сутнісні характеристики.
9. Охарактеризуйте систему міжнародної безпеки.
10. Проведіть порівняльний аналіз сучасної системи міжнародних відносин на глобальному, регіональному і локальному рівнях.
11. Охарактеризуйте моделі міжнародної безпеки регіонів світу: європейський, близькосхідний, азіатсько-тихоокеанський, центральноамериканський, північноамериканський.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Складові національної безпеки та фактори, які зумовлюють доцільність її поділу на них.
2. Інтерпретація змісту поняття «національна безпека» в нормативно-правових документах.
3. Операційні моделі міжнародної безпеки: однополярна, багатополарна, глобальна, «концерт держав».

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Використовуючи комплексні та інтегральні критерії оцінювання національної безпеки, надайте характеристику її стану в Україні.

Завдання 2. Вкажіть характер впливу глобалізації на міжнародну безпеку та основні його наслідки.

Завдання 3. Визначте і охарактеризуйте основні об'єкти глобальних інтересів в сфері безпеки.

Результати доповісти на практичному занятті.

Практичне заняття 3. Загрози і виклики національній та міжнародній безпеці. Фактори і умови її забезпечення.

Форма проведення: дискусія

Питання для обговорення:

1. Які існують джерела загроз національній і міжнародній безпеці? Визначте їх характерні ознаки.
2. Які чинники впливають на ступінь небезпеки і характер загроз?
3. Що розуміють під існуючими та прогнозованими загрозами безпеці.
4. Які існують загрози і виклики безпеці на національному і регіональному рівнях?
5. Охарактеризуйте стан національної та міжнародної безпеки в умовах глобалізації світу та глобальних викликів (конфлікт цінностей та боротьба за ресурси, російський експансіонізм, міжнародний тероризм, глобалізація криміналу, неконтрольована міграція, «Холодна війна 2.0» США-КНР, кліматичні зміни, економічні потрясіння та гуманітарні кризи та ін.).
6. Які існують фактори і умови забезпечення національної та міжнародної безпеки?
7. Які основні засади та принципи формування і функціонування системи забезпечення безпеки.
8. Охарактеризуйте процеси глобалізації міжнародних відносин у сучасному світі.
9. Визначте співвідношення політичних, економічних, військових, екологічних, культурних, інформаційних факторів на сучасному етапі.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Нові виклики та пошук механізмів колективної безпеки.
2. Сутність та роль політичного прогнозування та сценарного підходу в механізмах забезпечення національної та міжнародної безпеки.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. З'ясуйте у чому полягає проблема консенсусу за характером і пріоритетністю загроз міжнародній безпеці на сучасному етапі.

Завдання 2. Визначте основні механізми запобігання загрозам і викликам у сучасному світі. Наведіть конкретні приклади їх застосування в різних сферах національної і міжнародної безпеки. Проаналізуйте ефективність цих механізмів у конкретних випадках.

Результати доповісти на практичному занятті.

ТЕМА 3. Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека.

Практичне заняття 4. Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека.

Форма проведення: круглий стіл

Питання для обговорення:

1. Поняття та види збройного конфлікту.

2. Міжнародний та неміжнародний збройний конфлікт: типологія, сторони і ознаки.

3. Ядерні сили США, Великої Британії, Франції.

4. Ядерні сили Російської Федерації, Китаю, Індії та Північної Кореї.

5. Ядерні військові спроможності Пакистану та Ізраїлю.

6. Контроль над ядерною зброєю і роззброєнням в сучасному світі.

7. Перспективи без'ядерного світу.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Міжнародні режими нерозповсюдження зброї масового ураження: їх роль та ефективність.

2. Роль міжнародних договорів у регулюванні обігу озброєнь і запобіганні конфліктам.

3. Ядерна загроза та початок нової ери міжнародної безпеки.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Висвітліть питання режиму ядерного нерозповсюдження в світі, загрози та можливості, які стоять перед світовою спільнотою та зокрема перед Україною.

Завдання 2. Визначте подальші перспективи без'ядерного статусу України і нові можливості захисту національних інтересів.

Результати доповісти на практичному занятті.

Практичне заняття 5. Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека.

Форма проведення: *круглий стіл*

Питання для обговорення:

1. Визначення хімічних і біологічних загроз.

2. Аналіз сучасних прикладів застосування хімічної та біологічної зброї.

3. Методи запобігання і міжнародне співробітництво щодо контролю таких загроз.

4. Контроль над хімічною зброєю та роззброєння.

5. Огляд міжнародних договорів і конвенцій з питання біологічного роззброєння та нерозповсюдження біологічної зброї.

6. Проблеми контролю й верифікації біологічної зброї.

7. Перспективи подолання викликів у сфері біологічного роззброєння.

8. Виклики та шляхи забезпечення національної і міжнародної безпеки в умовах нових військових технологій.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Біологічний тероризм та стратегії застосування біологічної зброї.

2. Сучасні методи протидії великомасштабним викидам небезпечних речовин.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

- 1) визначте та охарактеризуйте основні джерела виникнення біологічних загроз;
- 2) визначте та проаналізуйте біологічні і хімічні загрози, що виникають унаслідок воєнних дій.

Результати доповісти на практичному занятті.

ТЕМА 4. Міжнародні організації, співпраця в галузі безпеки.

Практичне заняття 6. Міжнародні організації, співпраця в галузі безпеки.

Форма проведення: дискусія

Питання для обговорення:

1. Яка роль Організації Об'єднаних Націй (ООН) в забезпеченні національної і міжнародної безпеки?
2. Яка роль Ради Європи (РЄ) в системі міжнародної безпеки?
3. Яка роль Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) в системі міжнародної безпеки та основні напрямки діяльності?
4. Охарактеризуйте роль Європейського Союзу в системі міжнародної безпеки і сучасний стан системи європейської безпеки.
5. Яке місце займає Організація Північноатлантичного договору (НАТО) у формуванні сучасної системи міжнародної безпеки? Основні напрямки діяльності.
6. Яка роль Організації американських держав (ОАД) в системі міжнародної безпеки.
7. Яка роль Ліги арабських держав (ЛАД) в системі міжнародної безпеки.
8. Яка роль Африканського Союзу (АС) в системі міжнародної безпеки.
9. Визначте характер співпраці і перспективи міжнародних організацій в галузі безпеки.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Важливість багатосторонніх переговорів у питаннях безпеки.
2. Основні напрямки діяльності Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ).
3. Роль міжнародних організацій в національній безпеці України.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Визначте та охарактеризуйте пріоритетні питання діяльності України в ООН на сучасному етапі. Відповідь аргументуйте.

Завдання 2. Проаналізуйте співпрацю України з НАТО в сфері безпеки і оборони. Чи потрібно Україні членство в НАТО? Відповідь аргументуйте.

Результати доповісти на практичному занятті.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II. УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ В УКРАЇНІ

ТЕМА 5. Державна політика забезпечення національної безпеки України.

Практичне заняття 7. Державна політика забезпечення національної безпеки України.

Форма проведення: *семінар*

Питання для обговорення:

1. Розкрийте сутність та охарактеризуйте структурні компоненти державної політики забезпечення національної безпеки: мета і завдання, принципи, основні чинники, головні напрямки, інститути (органи), ресурси, форми, засоби та методи (процедури).
2. Внутрішня і зовнішня політика у сфері національної безпеки, визначте критерії їх взаємозв'язку та єдності.
3. Визначте та проаналізуйте основні напрями і механізми реалізації державної політики національної безпеки
4. Визначте та проаналізуйте основні форми та методи здійснення державної політики національної безпеки.
5. Поясніть, у чому полягає взаємозв'язок між політикою ідентичності та національною безпекою.
6. Вкажіть, які ризики для прав людини можуть виникати під час реалізації державної політики у сфері національної безпеки.
7. Назвіть і охарактеризуйте етапи процесу ухвалення рішень у сфері національної безпеки.
8. Визначте політику національної безпеки України у сучасному міжнародному середовищі. Змодельуйте її подальші перспективи.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вплив на зовнішню політику України у сфері національної безпеки інститутів громадянського суспільства та її пріоритети.
2. Євроатлантичний вимір політики безпеки України.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Поясніть, яким чином держава може забезпечити баланс між захистом прав людини та потребами безпеки.

Завдання 2. Визначте основні чинники, які впливають на ухвалення політичних рішень у сфері національної безпеки. Запропонуйте механізми та інструменти їх усунення.

Результати доповісти на практичному занятті.

Практичне заняття 8. Національні та національно-державні інтереси України.

Форма проведення: дискусія

Питання для обговорення:

1. Етапи процесу формування національних інтересів України.
2. Національні (внутрішні) та національно-державні (зовнішні) інтереси в системі національної безпеки України.
3. Місце і роль України в регіональних і глобальних системах безпеки.
4. Участь України у заходах щодо боротьби з міжнародними організованими злочинними угрупованнями та міжнародним тероризмом, протидія поширенню ядерної та іншої зброї масового ураження і засобів її доставки тощо.
5. Інституційні реформи і формування правових та організаційних засад повоєнного відновлення країни та євроінтеграції.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Взаємозв'язок національних цінностей і національних інтересів.
2. Тероризм загроза національній безпеці держав.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Визначте та охарактеризуйте стратегічні інтереси України у новій геополітичній ситуації.

Завдання 2. Окресліть місце та роль України в структурах міжнародної безпеки в контексті змін безпекових парадигм.

Результати доповісти на практичному занятті.

ТЕМА 6. Правові аспекти забезпечення національної безпеки України.

Практичне заняття 9. Правові аспекти забезпечення національної безпеки України.

Форма проведення: семінар

Питання для обговорення:

1. Дайте поняття та розкрийте зміст нормативно-правового забезпечення національної безпеки.
2. Визначте та охарактеризуйте принципи та засоби формування нормативно-правового поля забезпечення національної безпеки України.
3. Назвіть джерела права, що безпосередньо регламентують відносини, пов'язані з підтриманням національної безпеки та охарактеризуйте їх основні положення.
4. Які правові принципи лежать в основі забезпечення національної безпеки держави?
5. Охарактеризуйте процес розвитку нормативно-правових засад забезпечення безпеки особи, суспільства і держави.
6. Чи є міжнародне право гарантією підтримання і збереження національної безпеки України? Визначте організаційно-правові засади боротьби з корупцією.

7. Які існують правові засоби захисту конституційного ладу, державного суверенітету та територіальної цілісності України?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Правові основи і механізми забезпечення зовнішньо-політичної безпеки України.
2. Правові основи і механізми забезпечення внутрішньо-політичної безпеки України.
3. Правові пріоритети національних інтересів України.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Поясніть, у чому полягає взаємозв'язок між забезпеченням національної безпеки та гарантуванням конституційних прав і свобод громадян.

Завдання 2. Проаналізуйте негативні наслідки корупції для життєдіяльності українського суспільства, оцініть ефективність державної політики протидії корупції та запропонуйте власні шляхи її вдосконалення.

Результати доповісти на практичному занятті.

ТЕМА 7. Система забезпечення національної безпеки в Україні.

Практичне заняття 10. Система забезпечення національної безпеки в Україні.

Форма проведення: семінар

Питання для обговорення:

1. Визначте мету системи забезпечення національної безпеки.
2. Вирішення яких завдань покладено на систему забезпечення національної безпеки?
3. Охарактеризуйте принципи побудови системи забезпечення національної безпеки.
4. Назвіть та охарактеризуйте об'єкти національної безпеки.
5. Назвіть та охарактеризуйте суб'єкти національної безпеки.
6. Які завдання покладаються на структури сектору безпеки?
7. Назвіть та охарактеризуйте принципи функціонування системи забезпечення національної безпеки.
8. Які чинники мають бути враховані для гарантування ефективного забезпечення національної безпеки?
9. У чому полягають визначальні риси та особливості кризових ситуацій соціального характеру в сучасних умовах?
10. Які принципові особливості має публічне управління в умовах кризових ситуацій соціального характеру та які чинники впливають на його ефективність?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Ознаки системи забезпечення національної безпеки.

2. Філософський аспект сутності кризових ситуацій в соціальних системах.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Оцініть стан системи забезпечення національної безпеки України в контексті сучасних подій в державі.

Завдання 2. Визначте пріоритети та основні напрями реформування вітчизняної системи забезпечення національної безпеки.

Результати доповідати на практичному занятті.

ТЕМА 8. Публічне управління у сфері національної безпеки України. Громадянське суспільство як суб'єкт забезпечення національної безпеки України.

Практичне заняття 11. Публічне управління у сфері національної безпеки України.

Форма проведення: семінар

Питання для обговорення:

1. Визначте мету публічного управління у сфері національної безпеки.
2. Назвіть та охарактеризуйте суб'єкти публічного управління у сфері національної безпеки.
3. Назвіть та охарактеризуйте об'єкти публічного управління у сфері національної безпеки.
4. Визначте особливості публічного управління у сфері національної безпеки.
5. Якими є компетенції, завдання і функції суб'єктів публічного управління у сфері національної безпеки?
6. Охарактеризуйте критерії публічного управління у сфері національної безпеки.
7. Визначте принципи організації діяльності та завдання суб'єктів публічного управління у сфері національної безпеки в умовах кризових ситуацій.
8. Охарактеризуйте локальні, інтегральні та комплексні критерії ефективності публічного управління у сфері національної безпеки та вимоги до них.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Планування і контроль в системі публічного управління у сфері національної безпеки.
2. Сталий розвиток суспільства та його значення для безпеки держави.
3. Монополізм як соціальне явище та загроза національній безпеці.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Оцініть ефективність реалізації державної політики у сфері національної безпеки на прикладі конкретної події чи ситуації (збройна агресія, інформаційні загрози, енергетична безпека тощо). Надайте пропозиції щодо вдосконалення управлінських рішень.

Завдання 2. Розробіть модель взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування та громадянського суспільства у системі забезпечення національної безпеки.

Результати доповісти на практичному занятті.

Практичне заняття 12. Громадянське суспільство як суб'єкт забезпечення національної безпеки України.

Форма проведення: дискусія

Питання для обговорення:

1. У чому полягає сутність та значення громадянського суспільства в процесі формування державної політики національної безпеки?
2. Яка роль громадянського суспільства в забезпеченні національної безпеки України?
3. З'ясуйте основні потенційні можливості залучення інститутів громадянського суспільства до вирішення проблеми забезпечення національної безпеки.
4. Визначте та охарактеризуйте напрямки взаємодії громадянського суспільства та держави в безпековій сфері.
5. Яка роль волонтерського руху у підтриманні обороноздатності країни та вирішенні гуманітарних проблем?
6. Яким чином здійснюється цивільний контроль над сектором безпеки і оборони та діяльністю інститутів публічної влади в сфері національної безпеки?
7. Які є форми участі громадських організацій, медіа та експертного середовища в контролі й моніторингу діяльності сектору безпеки і оборони?
8. Визначте основні чинники ефективності державно-громадської взаємодії.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Основні можливості та потенціал громадянського суспільства в безпековій сфері.
2. Взаємодія Збройних Сил України та громадянського суспільства у питанні протидії російській пропаганді.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Охарактеризуйте розвиток в Україні державно-громадського партнерства в питанні захисту населення на регіональному та місцевому рівнях.

Завдання 2. Визначте характер згуртованості громадянського суспільства на основі прогресивних європейських цінностей як чинника національної безпеки України.

Результати доповісти на практичному занятті.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ III. ОСНОВНІ ФУНКЦІОНАЛЬНІ СФЕРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

ТЕМА 9. Політична безпека держави.

Практичне заняття 13. Політична безпека держави.

Форма проведення: *дискусія*

Питання для обговорення:

1. Політична безпека в системі національної безпеки України.
2. Політична мета національної безпеки, політичні інтереси та цінності.
3. Політичний інтерес як джерело та рушійна сила національної безпеки.
4. Загрози національним інтересам та національній безпеці України у сфері політичної безпеки, їх причини та можливі наслідки.
5. Політична діяльність та її вплив на національну безпеку держави.
6. Політичний конфлікт, його причини та наслідки. Етапи (фази) політичного конфлікту.
7. Політичний і релігійний екстремізм як джерело загроз національній безпеці.
8. Сепаратизм як загроза національній безпеці в політичній сфері.
9. Система забезпечення політичної безпеки.
10. Політична стабільність: шляхи досягнення, механізми забезпечення.
11. Шляхи і способи нейтралізації та відвернення загроз національним інтересам України в політичній сфері.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Індикатори політичної безпеки.
2. Посилення політичної безпеки у контексті внутрішніх і зовнішніх загроз.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Визначте та обґрунтуйте особливості політичної безпеки України

Завдання 2. Поміркуйте, яким чином національний та державний інтерес України враховується на міжнародній арені в сучасних умовах.

Результати доповісти на практичному занятті.

ТЕМА 10. Економічна безпека держави.

Практичне заняття 14. Економічна безпека держави.

Форма проведення: *семінар*

Питання для обговорення:

1. Дайте поняття економічної безпеки.
2. Розкрийте сутність економічної безпеки.
3. Визначте та охарактеризуйте основні складові економічної безпеки.

4. Визначте та охарактеризуйте принципи економічної безпеки.
5. Назвіть об'єкти і суб'єкти економічної безпеки.
6. Які загрози у економічній сфері є характерними для України?
7. Ґрунтуючись на положеннях нормативного документу «Стратегія національної безпеки України» (2015 р.) визначте і охарактеризуйте актуальні загрози у вітчизняній економічній сфері.
8. Яким вимоги повинна відповідати система забезпечення економічної безпеки?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Економічна безпека України в умовах війни.
2. Процес удосконалення державної політики щодо забезпечення економічної безпеки України.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Поміркуйте над питанням: в яких господарських сферах Україна має переваги в умовах глобалізованої економічної системи?

Завдання 2. Окресліть основні національні ризики в сфері економічної безпеки України.

Результати доповідати на практичному занятті.

ТЕМА 11. Воєнна безпека держави.

Практичне заняття 15. Воєнна безпека держави.

Форма проведення: дискусія

Питання для обговорення:

1. Основні загрози воєнній безпеці України.
2. Джерела і характерні ознаки воєнної небезпеки і воєнних загроз.
3. Військовий потенціал і збройні сили як складова національної безпеки.
4. Система забезпечення воєнної безпеки.
5. Проблеми реформування, перспективи розвитку та вдосконалення військової сфери України з позицій безпеки.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Сутність воєнної безпеки та її основні складові.
2. Законодавчо-правова основа воєнної безпеки України.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Проаналізуйте перспективи подальшого розвитку взаємин між Україною та країнами-сусідами.

Завдання 2. Визначте, які реформи або міжнародні ініціативи можуть підвищити ефективність воєнної безпеки України. Відповідь аргументуйте.

Завдання 3. Вкажіть, які уроки з досвіду інших держав в сфері воєнної безпеки може використати Україна.

Результати доповісти на практичному занятті.

ТЕМА 12. Соціальна безпека держави.

Практичне заняття 16. Соціальна безпека держави.

Форма проведення: дискусія

Питання для обговорення:

1. Соціальна безпека в системі національної безпеки держави. Рівні соціальної безпеки України.
2. Національні інтереси України в соціальній сфері.
3. Сучасні небезпеки та загрози соціальній безпеці України. Вплив економічних факторів на соціальну безпеку.
4. Екологічна ситуація та медична інфраструктура.
5. Основні напрями забезпечення і підвищення стану системи соціальної безпеки України.
6. Основні засади внутрішньої політики України в соціальній сфері.
7. Національні відносини в державі як індикатор стану її національної безпеки.
8. Етнополітика як складова внутрішньої політики та системи національної безпеки держави.
9. Демографічні чинники забезпечення національної безпеки України.
10. Основні напрями державної політики щодо нейтралізації та відвернення загроз національним інтересам України в соціальній сфері

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Політико-правові основи формування соціальної безпеки.
2. Особливості забезпечення соціальної безпеки в умовах військових конфліктів.
3. Нова парадигма державної політики щодо соціальної безпеки України.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Визначте критерії соціальної безпеки держави.

Завдання 2. Оцініть рівень соціальної безпеки в сучасній Україні.

Результати доповісти на практичному занятті.

ТЕМА 13. Екологічна безпека держави.

Практичне заняття 17. Екологічна безпека держави.

Форма проведення: семінар

Питання для обговорення:

1. Дайте поняття екологічної безпеки.
2. Визначте та охарактеризуйте принципи екологічної безпеки.
3. Назвіть об'єкти і суб'єкти екологічної безпеки.

4. Визначте та охарактеризуйте основні критерії екологічної безпеки.
5. Чим зумовлено виникнення екологічних ризиків?
6. Назвіть джерела загроз екологічній безпеці.
7. Визначте та охарактеризуйте види загроз національній безпеці в екологічній сфері.
8. Охарактеризуйте структуру системи забезпечення екологічної безпеки України.
9. Ґрунтуючись на положеннях нормативного документу «Стратегія національної безпеки України» (2015 р.) визначте і охарактеризуйте пріоритетні напрями забезпечення екологічної безпеки.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Нормативно-регулятивні основи державної політики щодо реалізації екологічної безпеки.
2. Екологічна безпека як глобальна проблема сучасного світу.
3. Міжнародна екологічна безпека.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Розкрийте зміст основних видів екологічної зброї.

Завдання 2. Оцініть рівень зовнішніх і внутрішніх екологічних загроз. Визначте які з них потребують нагального реагування України в першу чергу.

Результати доповісти на практичному занятті.

ТЕМА 14. Науково-технологічна безпека держави.

Практичне заняття 18. Науково-технологічна безпека держави.

Форма проведення: семінар

Питання для обговорення:

1. Дайте поняття науково-технологічної безпеки.
2. Визначте та охарактеризуйте структуру науково-технологічної безпеки України.
3. Назвіть об'єкти і суб'єкти науково-технологічної безпеки.
4. Визначте фактори, які впливають на рівень науково-технологічної безпеки.
5. Визначте та охарактеризуйте внутрішні фактори, які становлять загрозу науково-технологічній безпеці України.
6. Визначте та охарактеризуйте зовнішні фактори, які становлять загрозу науково-технологічній безпеці України.
7. З'ясуйте характерні риси забезпечення науково-технологічної безпеки, розкрийте їх зміст.
8. Назвіть та проаналізуйте ключові передумови розробки обґрунтованих заходів щодо забезпечення національної безпеки у сфері науки і техніки.
9. Вкажіть основні напрями державної політики щодо нейтралізації та відвернення загроз національним інтересам України у науково-технологічній сфері.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Науково-технологічний потенціал як фактор національної безпеки держави.

2. Міжнародне співробітництво у сфері науки і технологій: безпековий вимір.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Визначте національні інтереси України в науково-технологічній сфері.

Завдання 2. Проаналізуйте індикатори та порогові рівні науково-технологічної безпеки.

Результати доповісти на практичному занятті.

ТЕМА 15. Інформаційна і кібербезпека держави.

Практичне заняття 19. Інформаційна безпека держави.

Форма проведення: семінар

Питання для обговорення:

1. Дайте поняття інформаційної безпеки.
2. Розкрийте сутність інформаційної безпеки держави.
3. Визначте та охарактеризуйте сучасні небезпеки інформаційній безпеці України.

4. Визначте та охарактеризуйте сучасні загрози національним інтересам України в інформаційній сфері.

5. З'ясуйте джерела загроз інформаційній безпеці.

6. Охарактеризуйте структуру системи забезпечення інформаційної безпеки України.

7. Опишіть головні проблеми, які зумовлюють необхідність підвищення ефективності системи забезпечення інформаційної безпеки України.

8. Ґрунтуючись на положеннях нормативного документа «Доктрина інформаційної безпеки України» (2017 р.) проаналізуйте пріоритетні напрями забезпечення інформаційної безпеки.

9. Охарактеризуйте стан інформаційної безпеки в сучасному світі та його вплив на стан інформаційної безпеки України.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Нормативно-правова база України у сфері інформаційної безпеки.

2. Національні інтереси в інформаційній сфері.

3. Службова інформація. Державна таємниця.

4. Інформаційний суверенітет держави.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Визначте та охарактеризуйте сучасні тенденції інформаційних воєн.

Завдання 2. Визначте найбільш ефективні канали застосування інформаційної зброї.

Результати доповісти на практичному занятті.

Практичне заняття 20. Кібербезпека держави.

Форма проведення: дискусія

Питання для обговорення:

1. Чи можна вважати кіберпростір новим «полем битви» між державами?
2. Як змінюється баланс сил у міжнародній політиці під впливом кіберзагроз?
3. Які існують типи кіберзагроз? Які з них є найнебезпечнішими для держави та громадянського суспільства?
4. У чому полягає особливість кібервійни і відмінність між нею та традиційними збройними конфліктами?
5. Якими можуть бути наслідки від кібервійни для держави і соціуму?
6. Де проходить межа між легітимною розвідкою та кібершпигунством?
7. Яким чином кібертероризм загрожує національній безпеці?
8. Чи можна вважати хактивізм формою політичного протесту?
9. Які основні тенденції розвитку кіберзлочинності у світі?
10. Які найпоширеніші типи кібератак і як від них захищатися?
11. Що таке фішинг і як від нього захиститись?
12. Які існують сучасні методи кіберзахисту? Які з них є найбільш перспективними для його забезпечення.
13. Чи можна вважати штучний інтелект новою формою кіберзагрози? Аргументуйте свою відповідь.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Правові аспекти забезпечення кібербезпеки в Україні.
2. OSINT-технології, як один із ключових викликів для національної безпеки України.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми.

Практичні завдання

Завдання 1. Визначте та охарактеризуйте сучасні тенденції кібертероризму.

Завдання 2. Дослідить розвиток ринку кібербезпеки в Україні (до та після повномасштабного вторгнення РФ).

Результати доповісти на практичному занятті

ПІДСУМКОВЕ ТЕСТУВАННЯ.

Звертаю увагу, у завданнях під час тестування використання генеративного ШІ не допускається.

РОЗДІЛ 3.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

Навчальним планом передбачено виконання кожним студентом індивідуального навчально-дослідного завдання.

Творча (евристична), наближена до наукового осмислення і узагальнення робота можлива лише як результат організації самостійного навчання з обов'язковою присутністю в ній цілепокладання та його досягнення за допомогою ефективних технологічних схем самоосвіти. Крім того, така робота повинна бути індивідуалізованою з врахуванням рівня творчих можливостей студента, його навчальних здобутків, інтересів, навчальної активності тощо.

Практична реалізація такого принципу навчання пов'язана із використанням в навчальному процесі індивідуальних навчально-дослідних завдань.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання є видом позааудиторної самостійної роботи студента навчального, навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і є необхідною умовою формування підсумкової оцінки з дисципліни.

Одним із найважливіших завдань підготовки здобувачів вищої освіти є широке залучення студентів до навчальних (наукових) досліджень. Знання і уміння, необхідні для вироблення навиків навчально-дослідної роботи майбутні спеціалісти отримують впродовж всього періоду навчання.

Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання сприяє поглибленню і закріпленню теоретичних знань, отриманих студентами при прослуховуванні лекційного курсу та самостійному вивченню дисципліни, виробленню навичок аналізу соціально-політичних явищ та процесів.

Метою ІНДЗ є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчальної дисципліни «Безпекові студії» та розвиток навичок самостійної роботи.

Для навчально-дослідної роботи характерна певна послідовність протягом всього процесу дослідження, що дозволяє планувати та поетапно контролювати її результати. Зміст і послідовність виконання навчально-дослідного завдання носять індивідуальний характер і контролюються викладачем, але в цілому рекомендується розподілити і проводити роботу у певній послідовності.

Зміст ІНДЗ. ІНДЗ – це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми дисципліни, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, практичних занять, охоплює одну тему (декілька тем) або зміст навчального курсу в цілому.

Індивідуальні завдання виконують студенти самостійно під керівництвом викладача. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним

студентом. Завдання можуть мати комплексний характер і тоді до їх виконання можуть залучатися кілька студентів.

Завдання для ІНДЗ повинні мати пошуковий, дослідницький характер, що стимулює студентів до наукової й творчої праці.

Навчальним планом дисципліни «Безпекові студії» передбачено ІНДЗ у формі *есе* або *доповіді-презентації*.

Структура індивідуального навчально-дослідного завдання наступна:

Вступ.

Теоретична частина.

Аналітична частина.

Дослідна (проектна) частина.

Висновки.

Перелік використаної літератури, статичної звітності.

Додатки.

ІНДЗ оцінюється за такими критеріями:

- самостійність виконання;
- логічність і послідовність викладення матеріалу;
- повнота розкриття теми (проблемної ситуації або практичного завдання);
- обґрунтованість висновків;
- використання статистичної інформації та довідкової літератури;
- можлива наявність конкретних пропозицій;
- якість оформлення.

Оцінювання індивідуальних завдань проводять за 10 бальною шкалою.

Результати виконання ІНДЗ можуть бути викладені на практичному занятті з відповідної теми, або представлені викладачу для перевірки.

ПРИБЛИЗНА ТЕМАТИКА ІНДЗ

Вид ІНДЗ (есе/доповідь з комп'ютерною презентацією) та його тематика обираються здобувачами вищої освіти самостійно із запропонованого нижче переліку тем, або виконуються на іншу, узгоджену із викладачем тему в межах дисципліни, що вивчається.

№ з/п	Тематика (за вибором)	Кількість годин	
		денна	заочна
	<i>Есе</i>		
1	Вплив міжнародної безпеки на стан національної безпеки України.		
2	Глобальна та національна безпека: критерії співмірності.		
3	Гуманітарні проблеми забезпечення інформаційної безпеки в Україні.		

4	Дотримання прав національних меншин в Україні.		
5	Інформаційна війна і національна безпека України.		
6	Національно-державні інтереси України у новій геополітичній ситуації.		
7	Новітні виклики національній безпеці України.		
8	Оцінка продовольчої безпеки України.		
9	Оцінка рівня соціальної безпеки України.		
10	Оцінка стану економічної безпеки України.		
11	Перспективи розвитку і шляхи вдосконалення системи забезпечення національної безпеки України.		
12	Проблема без'ядерного статусу України з позиції національної безпеки.		
13	Проблеми екологічної безпеки в Україні.		
14	Проблеми науково-технологічної безпеки України.		
15	Роль громадських організацій в забезпеченні національної безпеки.		
16	Роль ЄС, НАТО і США у формуванні спільної концепції системи безпеки.		
17	Україна в системі європейської та міжнародної безпеки.		
18	Фінансова безпека України: реальні загрози, стратегія забезпечення.		
	<i>Доповідь з комп'ютерною презентацією</i>		
1	Джерела і види загроз національній безпеці України.		
2	Еволюція загроз національній безпеці України за роки незалежності.		
3	Проблеми внутрішнього безпекового середовища, що загрожують національній безпеці.		
4	Зовнішні виклики національній безпеці України.		
5	Геополітична безпека України.		
6	Глобалізація і міжнародна безпека.		
7	Посередницька діяльність України у регіональних і міждержавних конфліктах.		
8	Україна в системі європейської та міжнародної безпеки.		
9	Проблема без'ядерного статусу України з позиції національної безпеки.		
10	Миротворча діяльність України.		
11	Міжнародний тероризм як проблема безпеки.		
12	ОБСЄ і стратегія європейської безпеки.		
13	Стратегія безпеки ЄС. Оборонні виміри ЄС.		
14	Національна безпека України і Польщі: порівняльний аналіз.		
15	Національна безпека України і США: порівняльний аналіз.		

16	Партнерські відносини України і НАТО: історія та сучасність.		
17	Проблеми правового регулювання забезпечення національної безпеки та напрями їх вдосконалення.		
18	Система безпеки: складові, види та принципи побудови.		
19	Недержавна система безпеки.		
20	Адаптація зарубіжного досвіду реформування сектору безпеки і оборони України.		
21	Державні механізми забезпечення внутрішньополітичної безпеки України.		
22	Проблеми релігійної безпеки України.		
23	Основні загрози економічній безпеці України.		
24	Оцінка економічної безпеки України.		
25	Зовнішньоекономічна безпека держави та основні індикатори її стану.		
26	Воєнна доктрина і стратегія безпеки України.		
27	Оцінка воєнної безпеки України.		
28	Основні загрози соціальній безпеці України.		
29	Оцінка соціальної безпеки держави.		
30	Демографічна безпека України: стан та перспективи.		
31	Екологічна безпека держави та шляхи її забезпечення.		
32	Оцінка екологічної безпеки України.		
33	Основні загрози національній технологічній безпеці України.		
34	Стан та шляхи вирішення проблем нейтралізації загроз національній безпеці України у науково-технологічній сфері.		
35	Напрями державної політики у сфері інформаційної безпеки.		
36	Конфіденційна інформація. Джерела й канали втрати конфіденційної інформації.		
37	Державна таємниця. Методи та засоби захисту від витоку інформації.		
	Разом	10	

ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДЗ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ, НЕ ДОПУСКАТИ АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

- копіювання;
- перефразування;
- компіляція;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо)

з джерела без посилання на це джерело;

- подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

На практичному занятті, під час презентації ІНДЗ/практичних завдань здобувач за умови використання ІІІ повинен надати короткий коментар: як саме він його використовував? Що вдалося, а що було неточним? Як він оцінює його допомогу? (Це дозволяє побачити процес мислення, а не лише результат).

РОЗДІЛ 4.

КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Для навчальної дисципліни «Безпекові студії» навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі заліку. Кількість балів, необхідних для заліку (не менше 60), студент отримує під час участі у практичних заняттях, виконання всіх видів самостійної роботи.

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота тощо)			ІНДЗ	Сума
			0-10	0–100
Теми	Бали	Разом		
Тема 1.	0-5	0-90		
Тема 2.	0-5			
Тема 3.	0-5			
Тема 4.	0-5			
Тема 5.	0-5			
Тема 6.	0-5			
Тема 7.	0-5			
Тема 8.	0-5			
Тема 9.	0-5			
Тема 10.	0-5			
Тема 11.	0-5			
Тема 12.	0-5			
Тема 13.	0-5			
Тема 14.	0-5			
Тема 15.	0-5			
Підсумковий тест	0-15			

Відповіді на питання, передбачені планом практичного заняття, оцінюються до 2 балів. Критерії оцінювання наведені в робочій програмі дисципліни та в наступному розділі Методичних рекомендацій.

Результати самостійної роботи студентів в межах кожного практичного заняття можуть бути оцінені до 3 балів. Критерії оцінювання наведені в робочій програмі дисципліни та в наступному розділі Методичних рекомендацій.

У результаті на кожному із практичних занять незалежно від форми його проведення студент може отримати до 5 балів.

Як виконане завдання в межах самостійної роботи може бути зарахована участь в наукових заходах (конференціях, круглих столах, форумах), які корелюють із тематикою курсу та підтверджені відповідними сертифікатами, довідками тощо. Таке рішення ухвалюється викладачем після ознайомлення із відповідним документом. Не може бути зарахована двічі один і той самий вид активності в межах однієї дисципліни.

Дисципліна передбачає контрольний захід у вигляді підсумкового тесту, оцінюється до 15 балів. Критерії оцінювання наведені в робочій програмі дисципліни та в наступному розділі Методичних рекомендацій.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

Тестові завдання, які можуть бути використані для проміжного і підсумкового контролю знань.

1. Дайте визначення поняття «загроза»:

- 1) можливість того, що результати діяльності або ж бездіяльності людини призведуть до наслідків, які здійснюють вплив на реалізацію національних інтересів;
- 2) існування або можливість виникнення ситуації, за якої формуються передумови протидії забезпеченню безпеки;
- 3) об'єктивно існуюча можливість негативної дії тих чи інших чинників на соціальний організм;
- 4) проблема, яка отримала з певних причин й на певному відрізку часу сильне звучання і загострено сприймається суспільством.

2. Відповідно до ст. 3 Стратегії національної безпеки України і ст. 9 Воєнної доктрина України актуальні загрози національній безпеці України класифікуються за критерієм:

- 1) ймовірності реалізації;
- 2) суб'єктності;
- 3) масштабності;
- 4) характером здійснення.

3. Визначить проблему, яка перешкоджає формуванню та закріпленню системи національних цінностей в українському суспільстві:

- 1) внутрішня політична нестабільність;
- 2) криза ідентичності;
- 3) зниження ефективності системи освіти і виховання;
- 4) слабкість та неефективність інститутів державної влади.

4. Назвіть чинник, який є ключовим при прийнятті управлінських рішень суб'єктами державного управління національною безпекою:

- 1) матеріальні і політичні потреби;
- 2) певний національний інтерес;
- 3) соціальні цінності;
- 4) ієрархія національних інтересів.

5. Згідно з чинним Законом України «Про національну безпеку України» державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямована на захист:

- 1) прав людини;
- 2) громадського порядку;
- 3) природних і соціальних ресурсів;
- 4) людини і громадянина, суспільства, держави.

6. Назвіть, що становить систему нормативно-правового забезпечення національної безпеки:

- 1) норми Конституції України;
- 2) закони та постанови Верховної Ради України,
- 3) укази та розпорядження Президента України;
- 4) норми Конституції України, а також сукупність законів та підзаконних нормативних актів.

7. Назвіть, який нормативно-правовий акт України визначає основи та принципи національної безпеки і оборони, цілі та основні засади державної політики, що гарантуватимуть суспільству і кожному громадянину захист від загроз:

- 1) Закон України «Про національну безпеку України»;
- 2) Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України»;
- 3) Закон України «Про оборону України»;
- 4) Стратегія національної безпеки України.

8. Визначте, хто виступає суб'єктами системи забезпечення національної безпеки:

- 1) держава, суспільство, окремі громадяни;
- 2) державні інститути і громадські організації;
- 3) вітчизняні і міжнародні правозахисні групи;
- 4) система державних органів.

9. Оберіть правильне твердження, яке визначає один з основних принципів створення системи забезпечення національної безпеки:

- 1) організаційне забезпечення безпеки соціуму
- 2) верховенство права;
- 3) соціальна взаємодія між діючими соціальними суб'єктами;
- 4) баланс політичних інтересів суб'єктів системи забезпечення національної безпеки.

10. Встановіть, у взаємодії яких двох елементів відображена найбільш загальна модель системи управління національною безпекою:

- 1) дослідження і проєктування;
- 2) фіксування і порівнювання;

- 3) управляєма частина і управляюча частина;
- 4) методи і засоби управління.

11. Назвіть, хто із суб'єктів системи державного управління національною безпекою вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів у сфері національної безпеки і дає офіційне їх трактування:

- 1) Верховна рада України;
- 2) Конституційний Суд України;
- 3) суди загальної юрисдикції;
- 4) прокуратура України.

12. Укажіть одну з основних функцій, яка покладена на суб'єктів системи недержавного управління національною безпекою України:

- 1) налагодження та реалізація взаємодії з органами державної влади;
- 2) підтримка зв'язки з відповідними громадськими організаціями інших країн з метою обміну досвідом роботи;
- 3) проведення мирних зібрань;
- 4) виявлення і попередження дій джерел небезпеки, що зароджуються, загроз національній безпеці.

13. Назвіть основні фактори політичної безпеки:

- 1) комплекс умов, обставин і заходів, які забезпечують і сприяють внутрішній і зовнішній політиці безпеки України;
- 2) система певних заходів, органів, функцій держави і суспільства;
- 3) найефективніше вирішення проблем подолання кризи, подальшого стійкого розвитку;
- 4) вдосконалення політичного устрою суспільства, формування політики нової якості.

14. Назвіть ключові проблемні фактори у сфері захисту прав і свобод людини в Україні:

- 1) окупація, воєнні дії і гальмування реформ;
- 2) корумпованість в системі правоохоронних органів та проведення судової реформи;
- 3) загострення етнічних і релігійних протиріч;
- 4) обмеження прав і свобод особистості.

15. Визначте, якому поняттю відповідає наступна дефініція «держава і суспільство з усіма його інституціями»:

- 1) об'єкти економічної безпеки;
- 2) суб'єкти економічної безпеки;
- 3) компоненти системи економічної безпеки;
- 4) елементи економічної безпеки.

16. Укажіть небезпеку, яка становить загрозу безпеці Україні та суспільства на сучасному етапі в економічній сфері:

- 1) зниження інвестиційної та інноваційної активності і науково-технічного та технологічного потенціалу;
- 2) критична залежність національної економіки від кон'юнктури зовнішніх ринків;
- 3) офшоризація власності, що створює передумови для маніпулювання як фінансовими ресурсами, так і підтримкою з сторони іноземних, партнерів України;
- 4) відтік закордон інтелектуальних і трудових ресурсів.

17. Назвіть одну з основних умов забезпечення воєнної безпеки України:

- 1) верховенство права;
- 2) пріоритет договірних (мирних) засобів у розв'язанні конфліктів;
- 3) використання в національних інтересах міждержавних систем та механізмів міжнародної колективної безпеки;
- 4) посилення співробітництва зі світовими, європейськими та регіональними структурами колективної безпеки.

18. Назвіть, у якому році Україна приєдналась до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї:

- 1) 1991 р.;
- 2) 1994 р.;
- 3) 1996 р.;
- 4) 2006 р.

19. Визначте чинники, які впливають на формування соціальних ризиків, загроз та небезпек в Україні:

- 1) соціальні;
- 2) соціальні і економічні;
- 3) соціальні, економічні і внутрішньополітичні;
- 4) стан усіх сфер національної безпеки.

20. Укажіть головний механізм виконання державної системи екологічної безпеки України:

- 1) організація, управління та контроль;
- 2) моніторинг, планування;
- 3) дотримання нормативно-правових актів, санкції;
- 4) збереження природних екосистем, підтримка їх цілісності та функцій життєзабезпечення.

21. Укажіть найбільш конструктивний шлях управління загрозами та небезпеками в сфері науки і техніки:

- 1) об'єктивна оцінка сучасного стану науково-технологічної сфери в контексті аналізу рівня науково-технологічного потенціалу;
- 2) удосконалення законодавства України, яке регулює відносини у науково-технологічній сфері, і механізмів їх реалізації;
- 3) збільшення фінансування науково-технічної діяльності, вжиття заходів щодо підвищення престижу науково-технічної сфери;
- 4) забезпечення реалізації прав інтелектуальної власності.

22. Визначте, що становить найвищий ступінь інформаційного протиборства, спрямований на розв'язання різного роду конфліктів між державами, народами, націями та соціальними групами:

- 1) інформаційне протистояння;
- 2) інформаційна війна;
- 3) кібератаки;
- 4) хакерство.

23. Визначте, головну причину виникнення екологічних ризиків:

- 1) низька екологічна культура людини;
- 2) ефективність подолання екологічних наслідків Чорнобильської катастрофи;
- 3) технічний прогрес і виснаження природних ресурсів;
- 4) негативні кліматичні зміни на планеті.

**ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ
З ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКОВІ СТУДІЇ»**

1. Сутність та зміст теорії безпекознавства.
2. Типологія, структура, фактори та функціональне призначення безпеки.
3. Класифікація небезпек та загроз.
4. Джерела загроз національній безпеці України, їх характерні ознаки.
5. Існуючі та прогнозовані загрози національній безпеці України.
6. Фактори та умови забезпечення безпеки.
7. Основні засади та принципи формування і функціонування системи забезпечення безпеки.
8. Поняття, сутність та класифікація національних інтересів.
9. Пріоритети національних інтересів України, їх характеристика.
10. Міжнародний та неміжнародний збройний конфлікт: типологія, сторони і ознаки.
11. Сучасні світові ядерні сили, їх характеристика.
12. Хімічні загрози безпеці. Хімічна зброя: контроль та роззброєння.
13. Біологічні загрози безпеці. Біологічна зброя: контроль та роззброєння.
14. Організація Об'єднаних Націй як провідна глобальна організація забезпечення міжнародної безпеки.

15. Роль Європейського Союзу в системі міжнародної безпеки і сучасний стан системи європейської безпеки.
16. Місце Організації Північноатлантичного договору (НАТО) у формуванні сучасної системи міжнародної безпеки.
17. Характер співпраці і перспективи міжнародних організацій в галузі безпеки.
18. Сутність та зміст нормативно-правового забезпечення національної безпеки.
19. Принципи та засоби формування нормативно-правового поля забезпечення національної безпеки.
20. Система нормативно-правових актів у сфері забезпечення національної безпеки.
21. Основні положення Закону України «Про основи національної безпеки України».
22. Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України».
23. Стратегія національної безпеки України: сутність, призначення, мета та етапи реалізації.
24. Воєнна доктрина України: сутність, призначення, мета та механізми реалізації основних положень.
25. Міжнародне право як гарантія підтримання і збереження національної безпеки України.
26. Стратегічні цілі і пріоритети державної політики забезпечення національної безпеки.
27. Внутрішня і зовнішня політика у сфері національної безпеки, їх взаємозв'язок та єдність.
28. Напрями реалізації державної політики національної безпеки.
29. Стратегічні інтереси України у новій геополітичній ситуації.
30. Місце і роль України в регіональних і глобальних системах безпеки.
31. Участь України в загальноєвропейській та регіональних системах колективної безпеки.
32. Участь України в міжнародній миротворчій діяльності під егідою ООН, ОБСЄ, інших міжнародних організацій у сфері безпеки.
33. Участь України у заходах щодо боротьби з міжнародними організованими злочинними угрупованнями та міжнародним тероризмом, протидія поширенню ядерної та іншої зброї масового ураження і засобів її доставки тощо.
34. Сутність, мета та завдання системи забезпечення національної безпеки України.
35. Структура системи державного управління національною безпекою України.
36. Функції та повноваження Президента України в управлінні національною безпекою.
37. Функції Ради національної безпеки і оборони України у сфері управління національної безпеки.
38. Компетенція Кабінету Міністрів України у забезпеченні національної безпеки.

39. Діяльність Верховної Ради України у сфері забезпечення національної безпеки.
40. Повноваження Конституційного Суду, судів загальної юрисдикції та центральних органів виконавчої влади в управлінні національною безпекою України.
41. Функції складових сил забезпечення національної безпеки України.
42. Планування в системі управління безпекою.
43. Контроль в системі управління безпекою.
44. Поняття та зміст недержавної системи безпеки України.
45. Методи забезпечення національної безпеки України недержавною системою.
46. Структура недержавної системи забезпечення національної безпеки.
47. Участь громадян та їх об'єднань у забезпеченні національної безпеки України.
48. Функції та повноваження органів місцевого самоврядування і органів самоорганізації населення у сфері недержавної системи забезпечення національної безпеки.
49. Контроль в системі управління безпекою.
50. Поняття та зміст державної безпеки України.
51. Поняття та зміст політичної безпеки України.
52. Система забезпечення політичної безпеки.
53. Загрози політичній безпеці України та напрями забезпечення національної безпеки у цій сфері.
54. Поняття та зміст економічної безпеки України.
55. Показники економічної безпеки.
56. Загрози економічній безпеці України та напрями забезпечення національної безпеки у цій сфері.
57. Поняття та зміст воєнної безпеки України.
58. Загрози воєнній безпеці України та основні напрями забезпечення національної безпеки у цій сфері.
59. Перспективи розвитку і шляхи вдосконалення системи воєнної безпеки України.
60. Поняття та зміст соціальної безпеки України.
61. Загрози соціальній безпеці України та напрями забезпечення національної безпеки у цій сфері.
62. Загрози демографічній безпеці України та напрями їх усунення.
63. Поняття та зміст екологічної безпеки України.
64. Загрози екологічній безпеці України та напрями забезпечення національної безпеки у цій сфері.
65. Поняття та зміст науково-технологічної безпеки України.
66. Загрози науково-технологічній безпеці України та напрями їх усунення.
67. Головні загрози національним інтересам України в інформаційній сфері, їх причини та можливі наслідки.
68. Державна політика України у сфері національного інформаційного простору.

РОЗДІЛ 5. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичне завдання за умови сторонньої допомоги.
	1 бал	Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Виконання завдання у цілому відповідає вимогам, хоча має незначні огріхи.
	2 бали	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичне завдання. Не припускається помилок при його виконанні. Здобувач виступає експертом практичного завдання, що виконали однокурсники.
Самостійна робота здобувача	0 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	2 бали	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і

		використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	3 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацію у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Підсумковий тест	0-15 балів	Робота складається з 30 тестових питань, кожне з яких має лише одну правильну відповідь, що оцінюється в 0,5 бал.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання <i>есе (без використання III)</i>	0 балів	Завдання не виконано; есе має копійчастий характер; висловлювання не відповідає (за змістом і формою) вимогам, які висуваються до жанру академічного есе.
	1 – 3 бали	Здобувач демонструє неглибоку обізнаність з темою, її інтерпретація поверхова, судження подеколи копійчасті. У роботі простежується комунікативний задум автора, представлений традиційний або обмежений набір ідей, відсутня діалогова (дискусійна) основа. Композиційна структура есе загалом витримана, проте наявні суттєві недоліки в аргументації основних положень, встановленні причинно-наслідкових зв'язків (не більше 2 логічних помилок), фрагменти іноді не пов'язані між собою, опущений аналіз суттєвих характеристик явища, не аналізуються альтернативні погляди на проблему. Спостерігається невдале поєднання теорії з фактичним матеріалом, використання риторики (тверджень) замість аргументації (доказів). Здобувач демонструє бідний словниковий запас, одноманітність граматичного ладу мови; спостерігається порушення мовностилістичних норм наукового стилю, зокрема наявне недоречне використання засобів виразності, неточне вживання термінології тощо; порушуються орфографічні й пунктуаційні норми.

4 – 6 балів	Здобувач демонструє розуміння проблеми, чітко її формулює, проте розкриває її на низькому теоретичному рівні / заявлена тема розкрита не повно / наявні фрагменти, які не відповідають темі. Авторська модальність і оцінність виявляється невизначено. Здобувач загалом володіє навичками створення академічного тексту, аргументованого доведення тез, загальна форма викладу відповідає жанру академічного есе, проте стиль викладу, використана лексика і термінологія не завжди відповідає академічним стандартам. Робота характеризується змістовою цілісністю і послідовністю викладу, проте логічно упорядковані думки не пов'язані між собою мовними засобами; вказані наявні альтернативні погляди на проблему без їх адекватної оцінки; спостерігаються порушення у використанні прийомів порівняння й узагальнення. Використано змішаний стиль викладу з превалюванням неформального. Здобувач переважно дотримується лексичних, граматичних норм наукового стилю, проте наявні окремі орфографічні і синтаксичні помилки.
7 – 9 балів	Здобувач демонструє розуміння проблеми, розкриває її на достатньому теоретичному рівні, присутня авторська модальність, оцінність, проте інтерпретація теми недостатньо глибока і самостійна. Здобувач загалом володіє навичками створення академічного тексту, аргументованого доведення, проте тези й приклади не завжди переконливі, здобувач переважно використовує традиційні форми доведення. Загальна форма викладу відповідає жанру академічного есе, проте стиль викладу, використана лексика і термінологія не завжди відповідає академічним стандартам; виклад зрозумілий і чіткий; наявні незначні порушення логіки чи послідовності викладу; пояснюються альтернативні погляди на проблему та їх оцінка; використовуються прийоми порівняння, зіставлення й узагальнення. Текст загалом оформлено правильно, але трапляються поодинокі порушення орфографічних чи пунктуаційних норм.

	10 балів	Здобувач демонструє глибоке розуміння проблеми, чітко її формулює, розкриває на високому теоретичному рівні, обґрунтовано використовує відомості з наукових джерел. Інтерпретація теми глибока й самостійна, переважає авторська модальність й оцінність. Загальна форма викладу відповідає жанру академічного есе; виклад зрозумілий і чіткий; стиль викладу відповідає академічним стандартам. Багатий словниковий запас, лексичні (зокрема термінологічні) та стилістичні засоби використовуються повністю адекватно й виразно. Наведені доведення логічні і обґрунтовані; сформульовані тези переконливі, супроводжуються грамотною аргументацією власної позиції; подаються альтернативні погляди на проблему та їх особиста оцінка автором; доречно й грамотно використовуються прийоми порівняння, зіставлення й узагальнення; судження свідчать про самостійність мислення і широту кругозору автора. Текст повністю відповідає вимогам точності й правильності мовлення; допущені окремі (1-2) мовленнєві або стилістичні огріхи.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – доповідь з презентацією (з використанням ІІІ)	0 балів	Не зараховуються доповідь і презентації, які є плагіатом або передруком з мережі Інтернета; проблема не розкрита або дана інформація не в контексті завдання; завдання не виконано. Автор(ка) не в змозі презентувати матеріал в аудиторії.
	1 бал	Зміст доповіді не відповідає плану, інформація не точна або пропущена, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, відсутні висновки та узагальнення і внутрішня логічна послідовність. Доповідь не є результатом творчої праці. Проблема не розкрита або дана інформація не в контексті завдання. Доповідь не відображає зміст роботи, автор(ка) не володіє предметом дослідження. Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Не продемонстровано аналіз і редагування згенерованого ІІІ тексту, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої

		інформації. Презентація повністю не відповідає вимогам щодо обсягу, оформлення та викладу змісту, багато її частин не має відношення до теми дослідження. Презентація здається випадковою, нашвидку зробленою, чи незакінченою. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості та нерозуміння теми. За змістом і структурою доповідь і презентація не відповідають вимогам і фаху. Оформлення і мова суттєво не відповідають академічним стандартам. Не вказано, які частини були створені за допомогою ШІ. Не надано опис процесу взаємодії з генеративним ШІ, включаючи використані запити та методи обробки отриманих результатів генерації. Презентація здається випадковою, нашвидку зробленою, чи незакінченою. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості та нерозуміння теми. Оформлення тексту доповіді і презентації має суттєві недоліки. Або презентація відсутня. Автор(ка) не може презентувати матеріал в аудиторії, не може відповісти на питання від аудиторії.
2-3 бали		Доповідь не дуже якісна, не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, тема не розкрита, частина значимої інформації відсутня, робота не відповідає обсягу, її оформлення не відповідає вимогам. Автор(кою) представлено власну позицію за даною проблематикою на побутовому рівні без аргументації, висновки є нелогічними і необґрунтованими, творчий підхід відсутній. Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Не продемонстровано аналіз і редагування згенерованого ШІ тексту, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Надано фрагментарний опис процесу взаємодії з генеративним ШІ, включаючи використані запити та методи обробки отриманих результатів генерації. У виконанні презентації наявні суттєві недоліки і є окремі недоліки у її оформленні. Побудова презентації не дає чіткого уявлення про тему дослідження. Презентація погано організована, без творчих знахідок, багато

		необхідних елементів пропущені. В ній не визначені ключові положення, інформація не точна, на більшість запитань не можливо знайти відповідь. За змістом і структурою презентація не відповідає вимогам, відсутня логіка. Оформлення і мова мають суттєві недоліки щодо відповідності академічним стандартам. Автор(ка) не впевнено презентує матеріал в аудиторії, губиться у відповідях на питання від аудиторії, відповіді на запитання фрагментарні, або відсутні.
	4-5 балів	Доповідь задовільна, загалом відповідає вимогам, теоретичний аналіз містить неточності, змістовний матеріал представлений схематично, проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів, наявні ознаки компіляції, відсутні узагальнення. Поручена логіка представленого матеріалу. Деякі висновки є нелогічними і необґрунтованими. Власна думка не достатньо аргументована фактами, творчий підхід відсутній. Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Частково продемонстровано теоретичний аналіз згенерованого ІІІ тексту, але не представлено навички його редагування, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Наочні матеріали представлені в презентації мають фрагментований характер й не відображають зміст передбачуваного дослідження. За змістом і структурою доповідь і презентація є логічні й фахові, але частково не відповідають вимогам. Оформлення і мова частково не відповідають академічним стандартам. Не завжди вказано, які частини були створені за допомогою ІІІ. Автор(ка) не впевнено презентує матеріал в аудиторії, губиться у відповідях на питання від аудиторії.
	6-7 балів	Доповідь якісна із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми. Представлено власну точку зору при розкритті проблеми. Проблема розкрита з використанням сучасного аналітичного і методологічного інструментарію, основних термінів і понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки й обґрунтування не присутні

		або явно не простежуються). Дано аргументацію своєї думки з опорою на факти, є творчий підхід. Проте наукове обґрунтування виконано схематично, позиція автора(ки) і наукові/навчальні тексти формально узгоджені, зустрічається порушення логіки викладу. Аналіз літературних джерел зроблений поверхнево, інколи відсутні узагальнення, наукова полеміка, авторські висновки, посилання на першоджерела. Виконані завдання є результатом власної оригінальної роботи. Проведено інтерпретаційний аналіз і редагування згенерованого ІІІ тексту, застосовано критичне мислення, але не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Презентація виконана з дотриманням академічних вимог. У цілому, за змістом і структурою доповідь і презентація відповідають вимогам, логічні, фахові. Оформлення і мова відповідають академічним стандартам. Наявні вказівки, які частини були створені за допомогою ІІІ. Автор(ка) впевнено презентує матеріал в аудиторії, але губиться у відповідях на питання від аудиторії.
8-9 балів		Доповідь якісна, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет власного дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі. Автор(ка) демонструє вміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, працювати з літературними джерелами, в логічній послідовності проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань, формулювати висновки за темою дослідження. Представлено власну точку зору (позицію, ставлення) при розкритті проблеми. Проблема розкрита на теоретичному рівні, з обґрунтуваннями, з достатнім використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Власна думка аргументована фактами, є творчий підхід. Виконані завдання є результатом власної оригінальної роботи. Презентація виконана самостійно і відповідає встановленим академічним вимогам, тема розкрита, усі її

		частини містять важливі твердження за темою дослідження, відображає глибокий пошук при дослідженні та застосування навичок мислення високого рівня, привертає увагу аудиторії, але має в основі декілька ключових положень, які не повністю розкривають тему дослідження, мають місце окремі недоліки неprincipiального характеру у виконанні презентації та її оформленні. Автор(ка) вільно презентує матеріал в аудиторії, впевнено відповідає на питання від аудиторії, але подекуди може припускатися незначних помилок. Доповідь і презентація підготовлені без використання ШІ, але його застосування було здійснено для пошуку джерел, що містять позиції та думки вчених про напрями та способи вирішення поставленого завдання (з обов'язковим посиланням на відповідні джерела).
10 балів		Подана у доповіді інформація чітка і зрозуміла. Автор(ка) демонструє вміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, творчий підхід, самостійність, оригінальність в опрацюванні матеріалу. Відображена світоглядна позиція автора(ки), його/її погляд на сутність проблеми. Проблема розкрита на теоретичному рівні, у зв'язках і з обґрунтуваннями, з точним і повним використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Робота логічна, послідовна, композиційно чітка. Дано аргументацію своєї думки з опорою на реальні факти, узагальнення і висновки дозволяють чітко визначити авторську позицію. Доповідь логічна, повна, стисла, проілюстрована бездоганно оформленими наочними матеріалами. Відповіді на запитання правильні, стислі, аргументовані. Презентація виконана самостійно і відповідає змісту темі дослідження; хід дослідження представлений чітко, структуровано і логічно; тему розкрито повно й різнобічно; дотримані всі вимоги щодо технічного й естетичного оформлення роботи й орфографічного стандарту. У презентації відображено глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Малюнки, фото, анімації – у кількості,

		виправданій змістом презентації. Робота виконана творчо і самостійно. Презентація характеризується оригінальністю. Доповідь і презентація підготовлені без використання ІІІ.
--	--	--

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою, логікою та аргументованістю. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 В)	Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом і науково-понятійним апаратом безпекових студій в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, аргументовано висловлює свої думки, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але припускається несуттєвих помилок; виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 С)	Здобувач добре володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення безпекових студій, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Не завжди виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою, але не логікою та аргументованістю. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.

Задовільно (64-73 D)	Здобувач частково володіє навчальним матеріалом, передбаченим робочою програмою дисципліни. Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач опанував навчальний матеріал в мінімально допустимому обсязі, передбачений програмою навчальної дисципліни. Відповіді неточні або мало аргументовані, з порушенням послідовності викладання. При розкритті теоретичних положень припускається серйозних помилок, неточності у розумінні та інтерпретації основних закономірностей. Має практичні навички, достатні для виконання завдань на рівні мінімально допустимих вимог. При вирішенні завдань виконує роботу за зразком (практичним коментарем), але не розуміє достатньою мірою мету роботи, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок. Виконує завдання зі значною кількістю грубих помилок.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач недостатньо володіє навчальним матеріалом (менше, ніж половина обсягу навчального матеріалу), знання фрагментарні, під час відповіді припускається суттєвих помилок, не може викласти зміст основних положень, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок, необхідні практичні уміння роботи не сформовані, принципові помилки в ході виконання завдань, не може самостійно виконати роботу. Здобувач демонструє недостатній рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами по деяких складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність їх доопрацювання та повторного складання контрольних заходів.
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач не володіє навчальним матеріалом передбачений програмою навчальної дисципліни, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань, не усвідомлює мету вивчення дисципліни, відсутні практичні уміння та навички, не вміє орієнтуватися під час розв'язання практичних завдань, більшість навчальних завдань не виконано. Здобувач демонструє повну не сформованість компетентностей за заданими стандартами по всіх складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність повторного вивчення курсу.

Шкала оцінювання за всіма видами контролю (залік):

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	зараховано
82–89	B	зараховано
74–81	C	
64–73	D	зараховано
60–63	E	
35–59	FX	незараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Алексеев І. В., Курас А. І., Маргулов А. Х. Глобальні проблеми міжнародних відносин та світової політики: безпековий вимір : підручник ; за заг. ред. І. В. Алексеев. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр.справ, 2021. 164 с.
2. Забезпечення національної безпеки за основними напрямками життєдіяльності України : навч. посіб. 2-ї ч.: Ч. I / В. А. Омельчук, М. П. Стрельбицький, С. Г. Гордієнко та ін.; за заг. ред. А. М. Кислого і М. П. Стрельбицького. Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 304 с. URL: <https://maup.com.ua/assets/files/kafedra/nacbezpeka/zabezpechennya-nacionalnoi-bezpeki-1.pdf>
3. Національна безпека України : навч. посіб. / С. М. Дерев'янка, Ю. В. Кобець, Т. Б. Мадрига та ін. ; за заг. ред. В. В. Марчука. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. 372 с. URL: <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/view/401/13000/29188-1>
4. Ситник Г. П., Неліпа Д. В., Орел М. Г. Зовнішня політика та національна безпека : навч. посіб. / за ред. Г. П. Ситника. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2022. 208 с. URL:
5. Ситник Г. П., Орел М. Г. Публічне управління у сфері національної безпеки : підручник / за ред. Г. П. Ситника. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2022. 464 с. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/336/files/a7496467-1363-464c-93b9-8901f4f369aa.pdf>
6. Security Studies: An Introduction / Michael T. Klare, Matt McDonald and others. 4th Edition. New York, 2023. 605 p.
7. Nick Vaughan-Williams. Critical Security Studies: An Introduction / Columba peoples and Nick. Vaughan-Williams. 3rd Edition. New York : Routledge. 2021. 294 p.

Допоміжна література

1. Гедікова Н. П. Гібридні загрози та засоби протидії цьому соціальному явищу. *Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів* : IX Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 30 квітня 2025 р.). Одеса, 2025. С. 29–34.
2. Гедікова Н. П. Державна політика у сфері національної безпеки України: актуальні проблеми та шляхи їх розв'язання. *Politicus*. 2025. № 3. С. 47–52.
3. Гедікова Н. П. Державний суверенітет і територіальна цілісність держави як об'єкт національної безпеки України. *Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів* : VIII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 30 квітня 2024 р.). Одеса, 2024. С. 30–32.
4. Гедікова Н. П. Новий світовий порядок і роль у ньому України. *Politicus*. 2023. № 4. С. 31–36.

5. Інформаційно-комунікативна безпека: сучасні тренди: монографія / Бровко О. О. та ін.; за заг. ред. Курбанова О. В., Лісневської А. Л. Київ: Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. 392 с.
6. Концептуальні засади національної стійкості та державна політика регулювання воєнно-політичних конфліктів: колективна монографія / за заг. ред. Г. П. Ситника. Київ: ТОВ «Академпрес», 2024. 358 с.
7. Курило В. С., Караман О. Л. Безпека громадянського суспільства та його роль в забезпеченні національної безпеки в умовах війни РФ проти України. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2024. №3. С. 44–54. URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10750>
8. Національна безпека: світоглядні та теоретико-методологічні засади: монографія / за заг. ред. О. П. Дзьобаня. Харків: Право, 2021. 776 с.
9. Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз: національна доповідь / ред. кол. С. І. Пирожков, О. М. Майборода, Н. В. Хамітов та ін. Київ, 2022. 552 с.
10. Ситник Г. П., Заворітня Г. П., Мунтян Р. Р. Інформаційно-комунікативні технології у сфері національної безпеки: навч. посіб. / за заг. ред. Г. П. Ситника. Київ: ТОВ «Академпрес», 2024. 176 с.
11. Ситник Г. П., Орел М. Г. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підручник / за ред. Г. П. Ситника. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 372 с. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/336/files/7148e643-1410-42f1-a6b6-f4cf15aeb638.pdf>
12. СІПРІ 2019: Щорічник: озброєння, роззброєння та міжнародна безпека: пер. з англ. / Стокгольм. міжнар. ін-т дослідження миру; Укр. центр екон. і політ. досліджень ім. О. Разумкова; редкол. укр. вид.: О. Мельник (керівник проекту) та ін. Київ: Заповіт, 2020. 608 с. URL: <https://razumkov.org.ua/vydannia/sipri>
13. СІПРІ 2020: Щорічник: озброєння, роззброєння та міжнародна безпека: пер. з англ. / Стокгольм. міжнар. ін-т дослідження миру; Укр. центр екон. і політ. досліджень ім. О. Разумкова; редкол. укр. вид.: О. Мельник (керівник проекту) та ін. Київ: Заповіт, 2021. 662 с. URL: <https://razumkov.org.ua/vydannia/sipri>
14. Соціальне забезпечення в Україні: навч. посіб. / А. Я. Кузнецова, З. Е. Скринник та ін.; за ред. А. Я. Кузнецової, З. Е. Скринник, Л. К. Семів. Львів: Університет банківської справи, 2021. 547 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1V_JDgsiloJklbtZhAkvJ09bFvLeOMvrW/view
15. Сунгуровський М., Мельник О., Поляков Л. Державно-громадське співробітництво в забезпеченні суспільної стійкості під час війни в Україні: аналітична доповідь. Київ: Центр Разумкова, 2024. 100 с. <https://razumkov.org.ua/images/2024/10/03/2024-Sunhurovskyi-CIVIL-STIYKIST-UKR-1.pdf>

16. Hough Peter, Pilbeam Bruce, Stokes Wendy. International Security Studies: Theory and Practice. 2nd Edition. London: Imprint Routledge, 2020. 540 p. <https://doi.org/10.4324/9780429024177>
17. Williams Michael John, Hutto James Wesley, Dogra Asli Peker. Understanding International Security: Theory and Practice. New York, 2025. 466 p. <https://doi.org/10.1017/9781316884638>

Нормативні документи:

1. Конституція України : офіц. текст. від 28.06.1996 р. № 254к/96-вр ; у поточній редакції. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Воєнна доктрина України : Указ Президента України від 24.09.2015 р. № 555/2015. *Офіційне інтернет-представництво Президента України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015/stru#Text>
3. Державна стратегія регіонального розвитку на період регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
4. Доктрина інформаційної безпеки України : Указ Президента України від 25.02.2017 р. № 47/2017. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>
5. Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України : Указ Президента України від 14.03.2016 р. № 92/2016. *Офіційне інтернет-представництво Президента України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016#Text>
6. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Мінекономрозвитку України від 29.10.2013 р. № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>
7. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1. Ст. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
8. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України від 09.12.2015 р. № 143-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/143-16#Text>
9. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
10. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 р. № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>
11. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
12. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. Ст. 222. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>

13. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 07.03.2018 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
14. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
15. Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності : Указ Президента України від 24.09.2014 р. № 744/2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0011525-14#Text>
16. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
17. Стратегія національної безпеки України : Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
18. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015 #Text>
19. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
20. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : від 27.06.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Президент України. URL: <http://www.president.gov.ua/>
2. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
4. Урядовий кур'єр. URL: <http://www.ukurier.gov.ua/>
5. Міністерство оборони України. URL: <http://www.mil.gov.ua/>
6. Державна служба статистики України: www.ukrstat.gov.ua
7. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
8. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://nplu.org>
9. Державна науково-технічна бібліотека України. URL: <http://www.gntb.gov.ua/ua/>
10. Бібліотека Університету Ушинського. URL: <http://library.pdpu.edu.ua>